

Literatura I etapu

1. Życie społeczne. Uczeń:

podaje przykłady zbiorowości, grup, społeczności i wspólnot; charakteryzuje rodzinę i grupę rówieśniczą jako małe grupy; charakteryzuje rolę samorządu uczniowskiego; wyjaśnia na czym polega przestrzeganie praw ucznia; rozpoznaje role społeczne, w których występuje, oraz związane z nimi oczekiwania.

2. Samorządy i ich znaczenie. Uczeń:

uzasadnia potrzebę samorządności w państwie demokratycznym i podaje przykłady działania samorządów zawodowych i samorządu mieszkańców; wyjaśnia na czym polegają zasady decentralizacji i pomocniczości.

3. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Uczeń:

wymienia najważniejsze zadania samorządu gminnego; przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy, w tym podejmowanie decyzji w sprawie budżetu.

2. Współczesne społeczeństwo polskie. Uczeń:

charakteryzuje wybrane warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia; przedstawia wybrany problem społeczny ważny dla młodych mieszkańców swojej miejscowości i rozważa jego możliwe rozwiązania; omawia perspektywy i problemy życia młodych Polaków.

3. Być obywatelem. Uczeń:

wyjaśnia jak człowiek staje się obywatelem w sensie formalnym (prawo ziemi, prawo krwi, nadanie obywatelstwa); podaje przykłady uprawnień i obowiązków wynikających z posiadania obywatelstwa polskiego; przedstawia cechy dobrego obywatela, odwołując się do historycznych i współczesnych postaci; wykazuje znaczenie postaw i cnót obywatelskich.

4. Udział obywateli w życiu publicznym. Uczeń:

przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia, media, politycy, partie, władza, instytucje publiczne, biznes itp.); przedstawia przykłady działania organizacji pozarządowych i społecznych oraz uzasadnia ich znaczenie dla obywateli; wyjaśnia jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i światowym.

5. Środki masowego przekazu. Uczeń:

omawia funkcje i wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu w życiu obywateli, uzasadnia, posługując się przykładami, znaczenie opinii publicznej we współczesnym świecie; odczytuje i interpretuje wyniki wybranego sondażu opinii publicznej, charakteryzuje prasę, telewizję, radio, Internet jako środki masowej komunikacji.

6. Wyborcy i wybory. Uczeń:

przedstawia argumenty przemawiające za udziałem w wyborach lokalnych, krajowych, europejskich; wymienia zasady wyborów demokratycznych; krytycznie analizuje ulotki, hasła i spoty wyborcze.

7. Naród i mniejszości narodowe. Uczeń:

wyjaśnia, co to znaczy być Polakiem i czym obywatelstwo różni się od narodowości; wyjaśnia jaki wpływ na kształtowanie narodu mają wspólne dzieje, kultura, język, i tradycja; wymienia mniejszości narodowe i etniczne oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) żyjące

w Polsce i przedstawia przysługujące im prawa; wyjaśnia, co to jest Polonia i w jaki sposób Polacy żyjący za granicami podtrzymują swoją więź z ojczyzną.

8. Patriotyzm dzisiaj. Uczeń:

wyjaśnia, co łączy człowieka z wielką i małą ojczyzną; wyjaśnia, odwołując się do wybranych przykładów, czym według niego jest patriotyzm, porównując tę postawę z nacjonalizmem, szowinizmem i kosmopolityzmem.

9. Państwo i władza demokratyczna. Uczeń:

wymienia podstawowe cechy i funkcje państwa, wyjaśnia czym jest władza państwowa; wskazuje różnice w sytuacji obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym; wyjaśnia zasady: większości, pluralizmu, poszanowania praw mniejszości; porównuje demokrację bezpośrednią z przedstawicielską; rozważa i ilustruje przykładami zalety i słabości demokracji; wskazuje najważniejsze tradycje demokracji (antyczna,

europejska, amerykańska, polska), wyjaśnia czym są prawa człowieka i uzasadnia ich znaczenie we współczesnej demokracji.

10. Rzeczpospolita jako demokracja konstytucyjna. Uczeń:

wyjaśnia co to znaczy, że konstytucja jest najwyższym aktem prawnym w Rzeczpospolitej Polskiej; omawia najważniejsze zasady ustroju Polski; korzystając z konstytucji omawia podstawowe prawa i wolności w niej zawarte.

11. System wyborczy i partyjny. Uczeń:

wyjaśnia, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie i parlamentarne; wskazuje różnice między systemem dwupartyjnym a systemem wielopartyjnym; wymienia partie polityczne obecne w Sejmie; wskazuje te, które należą do koalicji rządzącej, i te które pozostają w opozycji.

12. Władza ustawodawcza w Polsce. Uczeń:

przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw.

13. Władza wykonawcza. Uczeń:

wskazuje najważniejsze zadania prezydenta Rzeczpospolitej Polskiej; wyjaśnia jak powoływany jest i czym zajmuje się rząd polski; podaje nazwisko premiera; wymienia zadania administracji rządowej i podaje przykłady jej działań; wyjaśnia co to jest służba cywilna i jakimi zasadami powinien kierować się urzędnik państwowy.

Bibliografia:

1. Konstytucja RP z 02.04.1997 r., preambuła oraz rozdział I, II.
2. Szkolny słownik wiedzy o społeczeństwie pod redakcją merytoryczną Łukasza Wordliczka, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2008.
5. Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie, pod. red. M. Kordeli, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2011, str.24-30; str.54-71; 154-161